

порівняльного правознавства, у Німеччині в університетах читається курс «Вступ до порівняльного правознавства», у Франції, а саме у Страсбурзькому університеті створений Міжнародний факультет з викладання порівняльного права, в якому запроваджено самостійні цикли навчання з різних рівнів та аспектів порівняльного правознавства від загальнометодологічних до галузевих та предметних питань. У США процес формування порівняльного правознавства (порівняльного права) та поступове набуття ним статусу навчальної дисципліни активізувався після Другої світової війни, й до сьогодні характеризується певною специфікою відносно його предметної сфери та місця в системі юридичної освіти, така ж ситуація має місце й в Англії, хоча інституціоналізація порівняльного правознавства розпочалася ще у другій половині 19 ст. в Кембріджі та Оксфорді, але активізація розвитку порівняльного правознавства в англійських університетах відбулась після Другої світової війни.

В Україні навчальна дисципліна порівняльне правознавство викладається у переважній більшості юридичних навчальних закладів, але й досі точаться дискусії щодо самої назви даної навчальної дисципліни, її структури, співвідношення з іншими юридичними навчальними дисциплінами, місця в системі професійної підготовки юристів.

Література

1. Бигич О. Л. Порівняльне правознавство: природа та методологічне значення: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.01 / О. Л. Бигич; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2002.

УДК 342.7 (477)(043.2)

Чабак О. М., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПЕРЕВАЖНІ ПІДСТАВИ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ВИКОНАННЯ

На сьогоднішній день існує до десяти причин, що є підставою для переважної більшості випадків, в яких Європейський суд з прав людини констатує порушення Конвенції про захист прав та основоположних прав людини з боку України. Про це йдеться у щорічному звіті про результати діяльності Урядового уповноваженого України у справах Європейського суду з прав людини, який оприлюднений 2 лютого 2012 року на сайті Міністерства юстиції.

Серед причин, які найчастіше призводять до скарг проти України, у звіті називається, зокрема, невиконання або тривале виконання рішень національних судів, а також тривале провадження досудового слідства у

кримінальних справах та тривалий розгляд справ судами. Крім того, до порушень прав людини в Україні, які констатуються Євросудом, призводить погане поводження щодо особи, яка перебуває під контролем держави; недоліки законодавства та адміністративної практики, які призводять до тримання особи під вартою без належної законної підстави; та недоліки судової практики, що призводять до порушення права особи на справедливий судовий розгляд.

Ще однією причиною у звіті називається неефективність розслідування кримінальних справ, яке проводилось правоохоронними органами за фактами смерті, зникнення осіб, а також за фактами поганого поводження з боку представників державних органів, передовсім у місцях досудового тримання осіб під вартою та в місцях виконання покарань. Також, найпоширенішими підставами для звернення українців до Європейського суду є неналежні матеріально-побутові умови тримання осіб, які перебувають в місцях досудового тримання під вартою або в місцях виконання покарань, а також ненадання вказаній категорії осіб адекватної медичної допомоги; Європейський суд також констатує, що в Україні трапляються порушення права на справедливий суд, пов'язані із практикою судів щодо оцінки доказів у кримінальній справі. Зокрема, такою є практика, за якої обвинувальні вироки національних судів вирішальною мірою ґрунтувалися на показах зізнання, які були дані особою на досудовому слідстві в якості свідка та від яких особа на стадії судового слідства відмовлялася, стверджуючи про не добровільність їх надання.

Як зазначається у звіті Урядового уповноваженого, справи проти України, що розглядаються у Європейському суді з прав людини, складають 7,0 % від загальної кількості справ. У порівнянні з іншими державами Україна перебуває на п'ятому місці після Росії, Туреччини, Італії та Румунії за кількістю справ, що розглядаються Європейським судом.

Подання про виконання рішень Європейського суду з прав людини, які набули статусу остаточного надається на виконання статті 14 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та містить стислий виклад проблем, які призводять до визнання Європейським судом з прав людини порушень Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі Конвенція).

Порушення норми статті 6 (Право на справедливий суд) Конвенції було констатовано Європейським судом у рішеннях справ: «Ткаченко проти України», «Самойлович проти України» та «Кисельов проти України» у зв'язку з незабезпеченням національними органами розгляду справ заявників протягом розумного строку з огляду на: неодноразові направлення справи на новий розгляд (Ткаченко проти України); те, що

позов заявника, який було подано 6 вересня 2002 року, після більше 8 років провадження все ще розглядався в суді першої інстанції (Кисельов проти України).

Порушення статті 2 Конвенції (Право на життя) в матеріальному та процесуальному аспектах було констатовано Європейським судом у рішенні справи «Салахов та Іслямова проти України».

Так, Європейський суд визнав, що держава Україна не дотрималась свого позитивного обов'язку щодо захисту здоров'я та життя заявника, який тримався під вартою.

Проблеми, на які Європейський суд вказував, констатуючи порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції у справах щодо України, частково вирішуються положеннями нового Кримінального процесуального кодексу (зокрема в контексті неодноразових відмов у порушенні кримінальної справи, які тепер не можуть мати місця).

Окрім цього, необхідно забезпечувати дотримання правоохоронними органами відповідних національних процесуальних норм та врахування вимог статті 2 Конвенції.

Також, слід вжити заходів для ознайомлення працівників правоохоронних органів з відповідною практикою Європейського суду.

5 червня 2012 року було прийнято Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» (далі – Закон), розроблений у рамках вжиття заходів загального характеру на виконання пілотного рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України».

Цей Закон встановив нову процедуру виконання рішень судів, боржниками за якими є державні органи, підприємства, установи та організації, а також юридичні особи, примусова реалізація майна яких забороняється відповідно до законодавства.

Проте, з метою усунення підстав порушень тих чи інших положень Конвенції, а, особливо, констатованих Європейським судом у вказаних справах, необхідно вдосконалювати практику розгляду справ судами в контексті відповідних вимог статей Конвенції, налаштовувати роботу всієї правоохоронної системи на повагу до людини, її прав і законних інтересів.

Література

1. Право і практика // Бюлетень. – 2011. – № 9. – С. 10.
2. Право і практика // Бюлетень. – 2011. – № 14-15. – С. 380.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%>
4. Юридична практика. Законодавство // Право. – № 2. – Лютий. – 2012. – С. 12-14.
5. Юридична практика. Законодавство // Право. – 2012. – № 2. – С. 16-17.